

Η αξιολόγηση ως εργαλείο σύγχρονης διακυβέρνησης

Κυρίες και κύριοι

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την Ελληνική Εταιρεία Αξιολόγησης και την Πρόεδρό της κα Ιωάννου για την πρόσκλησή της να τοποθετηθώ στις εργασίες της ημερίδας για ένα θέμα που φαίνεται λογικό, έως και αυτονόητο, αλλά αντιμετωπίζεται πολλές φορές με επιφύλαξη έως και καχυποψία.

Στις δημόσιες πολιτικές της Ελλάδας, ευρύτερος λόγος για υποχρεωτική αξιολόγηση πολιτικών έγινε τη δεκαετία του 1990 με αφορμή τις συγχρηματοδοτούμενες πολιτικές. Η συζήτηση που ξεκίνησε έφερε στην επιφάνεια μια έλλειψη κουλτούρας αξιολόγησης όσον αφορά τις λειτουργίες του κράτους αλλά και του ρόλου κυβερνήσεων και λειτουργιών του.

Και παρότι έχουν παρέλθει δεκαετίες από τότε, και η συζήτηση ωρίμασε, σε μεγάλο βαθμό ακόμα και σήμερα οι φορείς αντιλαμβάνονται την αξιολόγηση ως μια περιττή και ακατανόητη διαδικασία ή κάτι που απαιτείται από κάποιους που χρηματοδοτούν ή που το επιβάλλουν. Ένα «αναγκαίο κακό».

Επίπτωση αυτής της στάσης είναι να επικρατεί, ακόμα, μια «θολότητα» γύρω από τη χρήση της αξιολόγησης πολιτικών, δεικτών, διαδικασιών αλλά και ατόμων, η οποία οδηγεί σε χαμηλό βαθμό γνώσης των πολιτικών που εφαρμόζονται και σε μη συσσώρευση της εμπειρίας από την εφαρμογή τους, με αποτέλεσμα να διακινδυνεύουμε συνέχεια ο βράχος του Σισύφου να κυλάει πίσω στο σημείο από όπου ξεκίνησε.

Για τη νέα κυβέρνηση το σημείο αφετηρίας είναι διαφορετικό και σίγουρα δεν διακρίνεται από κάποια φοβικότητα. Μας **ενδιαφέρει η αποτελεσματικότητα, η απόδοση, η συνάφεια και η συνοχή των πολιτικών μας**. Με απλά λόγια, ενδιαφέρει η ενσωμάτωση διαδικασιών αξιολόγησης στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση των πολιτικών και στη μετέπειτα λογοδοσία προσδοκώντας να θέσουμε στο εξής καλύτερα standards διακυβέρνησης στο σχεδιασμό, την εποπτείας και διόρθωσης των πολιτικών ενόσω αυτές υλοποιούνται, και την εκ των υστέρων στάθμισης της επιτυχίας ή και της αποτυχίας τους να επιτελέσουν το σκοπό, για τον οποίο εκπονήθηκαν.

Η βούληση αυτή αποτυπώνεται και στις νέες δομές που γεννήθηκαν προκειμένου να υποστηριχθεί το έργο αυτό. Είναι απαραίτητη η **καλή νομοθέτηση**, για αυτό συστήσαμε την Επιτροπή Αξιολόγησης Ποιότητας της Νομοπαρασκευαστικής Διαδικασίας. Επιδιώκουμε την **καλή διακυβέρνηση**, για αυτό κάναμε την αξιολόγηση ορατή λειτουργία στο νομοσχέδιο για το επιτελικό κράτος το οποίο προβλέπει ότι η Γενική Γραμματεία Συντονισμού εντάσσει, στο πλαίσιο των ετήσιων σχεδίων δράσης, διαδικασίες αξιολόγησης.

Επίσης, το Γραφείο Αξιολόγησης και Τεκμηρίωσης των Δημοσίων Πολιτικών της νεοσυσταθείσας Ειδικής Γραμματείας Ο.Π.Σ. Παρακολούθησης και Αξιολόγησης του Κυβερνητικού Έργου που ιδρύθηκε με το νομοσχέδιο για το επιτελικό κράτος έχει κομβικό ρόλο στη σταθερή και μεθοδολογικά άρτια αξιολόγηση του κυβερνητικού έργου καθώς είναι αρμόδιο, μεταξύ άλλων, για:

- την ενιαία και συστηματική αξιολόγησης των κυβερνητικών πολιτικών, με στόχο την τροφοδότηση του κυβερνητικού σχεδιασμού με δεδομένα
- την παραγωγή και διάθεση στους φορείς της δημόσιας διοίκησης κοινής μεθοδολογίας αξιολόγησης των δημοσίων πολιτικών
- την ανάδειξη βέλτιστων πρακτικών δημοσίων πολιτικών, όπως προκύπτουν από τις αποτιμήσεις και αναλύσεις διεθνών δεικτών αξιολόγησης

Προκειμένου να γίνει μία συστηματική αποτίμηση της αποτελεσματικότητας, της αποδοτικότητας και των επιπτώσεών τους σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, θέλουμε να γνωρίζουμε με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σαφήνεια πού βρίσκεται το Κράτος, πού θέλει και μπορεί να πάει, με ποιον τρόπο και σε πόσο χρόνο. Με άλλα λόγια, χρειαζόμαστε σχέδιο, πόρους, χρονοδιάγραμμα, απαιτήσεις και προσδοκίες, αποτιμήσιμα ποσοτικά και ποιοτικά.

Η διαμόρφωση δημοσίων πολιτικών με βάση τα ευρήματα της αξιολόγησης (evidence-based policy making) μπορεί να αποτελέσει επιταχυντή της ανάπτυξης σε πολλούς τομείς πολιτικής

Συνεπώς η αξιολόγηση δεν είναι ένα στατικό εργαλείο για τη λήξη ενός έργου αλλά μια δυναμική λειτουργία που το διατρέχει από τον σχεδιασμό του ακόμα, και:

- Κρατά μια δημόσια πολιτική **συνδεδεμένη** με τους στόχους της καθ' όλη τη διάρκεια εφαρμογής της.
- **Παράγει ποιότητα** κατά τη διάρκεια του έργου καθώς έχει τη δύναμη να μετασχηματίζει θετικά την απόδοση των αξιολογούμενων.

Ακόμα σημαντικότερο είναι ότι η αξιολόγηση των δημοσίων πολιτικών μπορεί να **αλλάξει την άσκηση πολιτικής σε πολλά επίπεδα:**

- Εξορθολογίζει τη λειτουργία του Κράτους και την ίδια τη διακυβέρνηση.
- Οργανώνει την κυβερνητική πολιτική και εξασφαλίζει τη συνοχή του κυβερνητικού έργου.
- Αποτυπώνει πού βρίσκεται η κυβέρνηση, το κράτος και η κοινωνία ως τελικός αποδέκτης των πολιτικών.
- Βελτιώνει την ικανότητά μας για διακυβέρνηση.
- Είναι αντίθετη με τη δημαγωγία και την επανάπαυση. Οι σωστές απαντήσεις στα ερωτήματά που θέτει δεν είναι πάντα οι αρεστές αλλά εκείνες που βοηθούν την κοινωνική αποτελεσματικότητα της διακυβέρνησης.
- Εμπεδώνει τη λογοδοσία μέσω ενός συστήματος επικοινωνίας των αποτελεσμάτων και διάχυσης αυτών στη δημόσια συζήτηση είτε για την ανάδειξη των καλών πρακτικών είτε για την αξιολόγηση των αστοχιών και την αξιοποίηση των ευρημάτων.

Τα συμπεράσματα στα οποία μας οδηγεί η αξιολόγηση συχνά υπερβαίνουν τα στενά όρια της πολιτικής που αξιολογείται, συνδέοντας την πολιτική με το ευρύτερο διοικητικό σύστημα, στο οποίο εντάσσεται.

Το παράδειγμα της δημόσιας εκπαίδευσης, που είναι ένας από τους χώρους όπου η αξιολόγηση έχει πολεμηθεί, είναι πολύ χρήσιμο γιατί αναδεικνύει ορατά αρκετά επίπεδα θετικής επίπτωσης της αξιολόγησης:

Οι μαθητές των σχολείων μας έχουν χαμηλότερες επιδόσεις σε θετικές επιστήμες και κατανόηση κειμένου, βάσει εθνικών και διεθνών αξιολογήσεων, σε βαθμό που να αποτιμώνται ως λειτουργικά αναλφάβητοι. Το γεγονός ότι μεγάλο

ποσοστό των εφήβων διαβάζουν ένα κείμενο και δεν το καταλαβαίνουν, σε σύγκριση με συνομηλικούς τους άλλων χωρών, είναι ένα τεκμήριο που επιβάλλει πολυεπίπεδη περαιτέρω αξιολόγηση των δημοσίων πολιτικών: των σχολικών προγραμμάτων, της παιδαγωγικής μεθοδολογίας, των καθηγητών, ακόμα και των εφοδίων που έχουν δοθεί στους εκπαιδευτικούς όσο είναι φοιτητές στα ελληνικά πανεπιστήμια.

Το ίδιο ισχύει για όλες τις κοινωνικές πολιτικές οι οποίες, αν και έχουν εξ' ορισμού τον πιο άμεσο κοινωνικό αντίκτυπο βρίσκονται, δυστυχώς, μακριά από την κουλτούρα της αξιολόγησης - με ορατά αποτελέσματα σε μεγάλη και μικρή κλίμακα.

Για παράδειγμα, μια κυβέρνηση οφείλει να αποτιμήσει κατά πόσο οι δημόσιες πολιτικές κατά της φτώχειας τελικά βοηθούν τα άτομα να ξεφύγουν από την φτώχεια ή απλώς τα συντηρούν να επιβιώνουν μέσα σε αυτήν. Η αξιολόγηση μπορεί να δείξει τον δρόμο για να κατανοήσουμε **γιατί**, στην Ελλάδα, οι πολιτικές κατά της φτώχειας είναι οι πιο αναποτελεσματικές στην Ε.Ε.(28) καθώς βοηθούν πραγματικά μόνο 15% των ωφελουμένων, όταν ο μέσος όρος επιτυχίας τους στην Ε.Ε. είναι σχεδόν 33% και στην πιο αποτελεσματική χώρα (Φινλανδία) άνω του 56%.

Η δημόσια δωρεάν εκπαίδευση είναι το κατεξοχήν μέσον συμπερίληψης στην κοινωνική ανάπτυξη.

Η καταπολέμηση της φτώχειας και του αποκλεισμού σχετίζεται με τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Αν μορφώνονται επιτυχώς ή όχι τα παιδιά, αν ξεφεύγουν οι άνθρωποι από τον φαύλο κύκλο της φτώχειας είναι τελικά ζητήματα ισότητας των κοινωνικών ευκαιριών και ποιότητας της δημοκρατίας. **Η σωστή αξιολόγηση μπορεί να μας κατευθύνει σε συνεκτικές πολιτικές με μεγάλης κλίμακας θετική κοινωνική επίπτωση**

Με τις σκέψεις, και τις προσδοκίες αυτές, ολοκληρώνω την τοποθέτησή μου και ευελπιστώ σε μια στενότερη συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Αξιολόγησης, τον επιστημονικό κόσμο και στελέχη της διοίκησης που μπορούν να συμβάλουν στην προσπάθεια αυτή.